

és az amerikai filmipar eszközrendszerének szolgáltatja ki, adja át Jézust. Követi a tradíciót, ami Jézus újrafogalmazásainak is dinamikát ad az öskeresztény ábrázolásoktól a templomfalakra festett képes bibliák világán át az újprotestáns ígéhirdetési gyakorlat aluljárós koncertjéig.

Mi, farizeusok ragaszkodunk az európai filmtörténet (Scorsese Jézus-filmje is ide sorolható, és nemcsak *Kazantzakis* művének alapul vétele okán) kellőképpen racionalizált, intellektualizált, kimosdatott Jézusához; ki akarjuk kérni magunknak, hogy beállítson ide Mad Max, és két akciófilm között csináljon egy jézuskás vérfürdőt nekünk. Az intellektuális közvetí-

tettségek hiánya, az első szándék már-már bárdolatlan brutalitása és a hittérítő éthosz bántó indiszkrécioja tör be európaiasan, észak-amerikásan kifinomult evangéliumértelmezéseink szelíd galambdúcaiba. Szembesülnünk kell a „világ kikötőiből” érkezett arctalan tömeggel, amelyik kíváncsian, kezében kólával és pattogatott kukoricával álldogál a mozik ajtója előtt, hogy életében először, Mad Max stílusában elővezetve találkozzék ezzel a keresztre feszített zsidó profétával, akinek üzenetét most épp nekik szolgáltatják ki, adják át.

Lázár Kovács Ákos

Tanárképzés az integrált nagyegyetemen

A Debreceni Egyetem tanárképzési modellje

Az újabb nagy változások előtt álló magyar felsőoktatási rendszer keretében hogyan fest Debrecen szervezeti integrált nagyegyetemének a tanárképzést szolgáló rendje? Attekintésünkben igyekszünk megtalálni a rendszer azon pontjait, amelyek kiállhatják a bolognai normák próbáját.

A tanár/pedagógusképzés – fogalmaznak gyakran a CSEFT-anyagok és a Bologna bizottságok szakértői véleményei körüli viták résztvevői – az egyik legösszetettebb, sőt talán a legzilahabb területe a tervezett átalakulásnak. És valóban, ebben a felsőoktatási „kistérségben” jelen vannak, koncentráltan és tartósan érvényesülnek mindazok a szervezeti, tartalmi, finanszírozási sajátosságok, amelyek meghaladását az európai felsőoktatási térséghez csatlakozás tervezetei célba vettek. Az egyenként indokoltnak és meggyőzőnek tűnő törekvések: a hatékonyabb, kompetencia-alapú, megrendelői igényekre orientált képzés, a dualitás felszámolása együttesen – és a pedagógusképzés bonyolult viszonyai, szakmai, intézményi és érdektagoltsága miatt – szinte reménytelen-

nek látszik. Nem hihetjük viszont azt sem, hogy egyetlen „felvilágosult” gondolat, akarat vagy „modell” érvényre juttatása gyors és kielégítő megoldást szülhet. Érdemes vizsgálni a különböző szakmai racionalitásokra épülő, működő rendszerek sajátosságait, keresni azok eredeti vonásait, erős és gyenge pontjait.

A Debreceni Egyetem (a továbbiakban: DE) azok közé a magyar felsőoktatási intézmények közé tartozik, amelyek az utóbbi évek integrációs törekvéseiből jelentős részt vállaltak, és amelyek a szervezeti integráció során valódi nagyegyetemmé lettek. Nagyegyetemmé a létszámokat (1) és a karok, szakterületek számát illetően. (2) A 2000 januárjában szentesített szervezeti egyesüléssel a DE integráns részévé vált több olyan kar, főiskolai egység, amelyek-

nek a képzési profiljában pedagógusképzés is szerepelt, vagy éppen ez a funkció jelentette a fő tevékenységi területét. (3)

Az integráció országosan a pedagógusképzés szempontjából háromféle konstrukciót hozott létre: vertikális, horizontális egyesülést nagyegyetemi szervezetben, és önálló státusú főiskolákat, amelyek maguk is lehetnek több szakmai szintet átfogó vagy egyetlen pedagógus szakterületre koncentrált profilúak.

A vertikális értelemben vett intézményi integráció esetében a képzési kínálat egy egyetemen belül az óvodapedagógustól a szaktanárokig terjed, sőt a posztgraduális és a pedagógus-továbbképzés ügyét is ugyanazon intézmény ernyője alá foglalja. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem ezt a szerveződést mutatja, szűkebb keretek közt ugyan, de a pedagógusképzés szempontjából hasonló vonások jellemzik a Miskolci, a Nyugat-Magyarországi Egyetemet, illetve a Pécsi és a Szegedi Tudományegyetemet is. Az természetesen intézményenként változó, hogy az egy tető alatt működő képzések mennyire koordináltak, milyen mértékű integráltságot mutatnak.

A horizontális szerveződés esetében az iskolarendszer azonos szintje számára, de egyidejűleg több szakterületen folyik pedagógusképzés. Ennek a modellnek leginkább a Debreceni Egyetem felel meg, de ezen az úton jár a mérnökstanárok képzésében a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem is. A DE szervezeti integrációja a pedagógusképzésben, mindekelőtt a tanárok képzésének választékában hozott profilbővülést.

Az önálló státusú főiskolák saját lehetőségeik körében többnyire a vertikális szerveződés sajátosságait mutatják. Ilyen a Berzsényi Dániel, az Eötvös József, az Eszterházy Károly, a Kecskeméti, a Nyíregyházi és a Tessedik Sámuel Főiskola vagy a Budapesti Műszaki Főiskola.

Az egyesülés nem eredményezett automatikusan valódi funkcionális és tartalmi integrációt a működés számos területén és dimenziójában. Tudjuk, nem is jöhet létre jóval szorosabb integráció mindaddig, amíg a jogszabályi háttér és a helyi szándékok, a megvalósító akarat konstruktív módon össze nem találkoznak az intézmény saját szervezetének erőterében.

Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert meggyőződésünk, hogy a tanárképzés érdekelt az intézmények közti és az intézményen belüli kooperáción alapuló integrációban. Tehát a tanárképzési funkciót szolgáló, azt érvényesítő integrációban. Az olyan egyesülés, amely az intézmények pusztá összevonását jelenti és a fakultások föderatív, egymás melletti működését legitimálja, kiegyenlítetlen erőterbe, kedvezőtlen pozícióba kényszeríti a tanárképzést. Az ilyen közegben, rendszerkörnyezetben a korábbról örökölt és már-már megszokottá vált marginalizálódása tovább folytatódik.

A tanárképzés tehát a saját sikeressége és minősége érdekében „integrációbarát” és szakmai konszenzust igénylő felsőoktatási szakterület. Rá is szorul, rá is kényszerül az egyeztetett alapon nyugvó intézményi és intézményközi együttműködésre. Egy-egy jól kiképzett tanárjelölt, friss dip-

1. táblázat. A pedagógusképzés a Debreceni Egyetemen

Egység (5)	Képzési feladat	A képzés jellege
HPFK	Óvóképzés	Főiskolai kimenet
BTK	Közismereti szaktanárképzés	Tanárképes bölcsész szakokon választható tanárképzés, egyetemi kimenet
TTK	Közismereti szaktanárképzés	Kétszakos tanárképzés, párhuzamos, egyszakos ráépülő tanárképzés, egyetemi kimenet
Konzervatórium	Művészstanárok képzése	Zeneművészeti tanárképzés, egyetemi és főiskolai kimenet
MFK	Mérnökstanárok képzése	Kettős oklevelet adó, ráépülő tanárképzés, főiskolai kimenet
MTK	Agrármérnök tanárok képzése	Kettős oklevelet adó, ráépülő tanárképzés, egyetemi kimenet

lomás az egyetemnek, főiskolának közös szakmai produktuma. (4)

Az integráció gondjainak részletezése nélkül most csupán a pedagógus-, de főleg a tanárjelölt hallgatók képzésének ügye szempontjából tekintjük át a kelet-magyarországi térség legnagyobb felsőoktatási intézményének szervezeti, működési sajátosságait és a fejlesztés lehetőségeit.

Ezzel az integrált egyetem tanárképző tevékenységének egyik működő és egyben továbbfejleszhető modelljét kívánjuk ismertté tenni.

Az 1. táblázat jól mutatja, hogy a DE szervezeti integrációja a pedagógusképzésben mindenekelőtt a tanárok képzésének horizontális választékában (a közoktatás azonos szakaszára felkészítő képzésben) hozott profilbővülést.

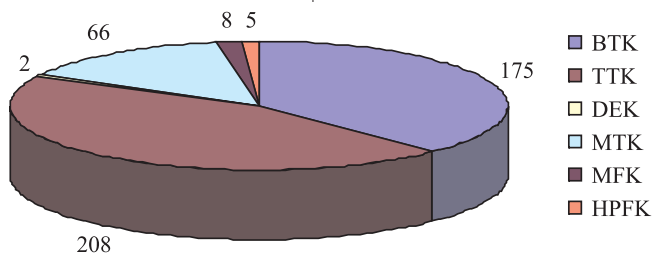
Az egyetemen, a gyakorló- és bázisiskolákban sok szakember tevékenykedik azért, hogy a tanárszakot választó hallgatók teljesíthessék a követelményeket, segítik a tanárjelöltek törekvését, hogy megfelelő szakmai, pedagógiai-pszichológiai,

szakmódszertani ismeretekkel, készségekkel kezdhesék meg a gyakorlati pedagógiai munkát. A személyi feltételeket tekintve jelentős különbségek mutatkoznak az egyes karok között. (1. ábra)

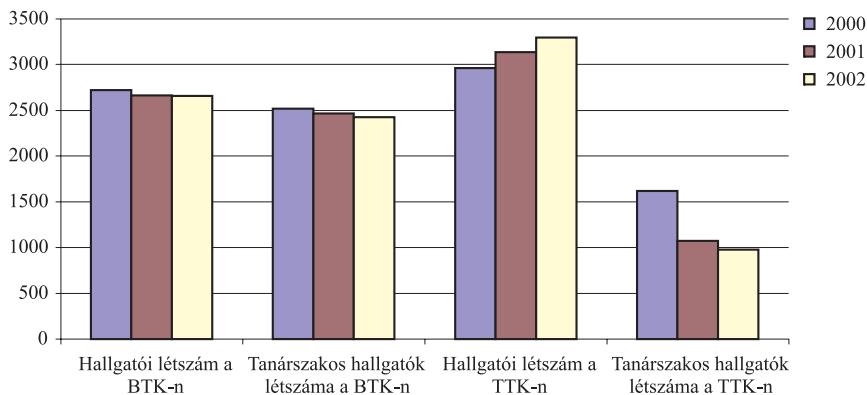
A tanárképzés általános részének zömét két tanszék (a Neveléstudományi és a Pedagógiai-pszichológia), valamint az Oktatótechnikai Központ végzi.

A tanári modul lélektani és neveléstudományi háttére stabil intézményi, oktatói és kutatási bázissal rendelkezik. Ezen a téren az egyetemnek megvannak az adottságai arra, hogy a pedagógus szakmák – a jelenleginél szélesebb – köre számára is képzést, beléptetést biztosítson. A pszichológia és a neveléstudomány MA diplomáig és doktori képzésig kiépült.

A Pedagógiai-Pszichológia Tanszéken 13 főállású oktató érdekelt a tanárképzésben, közülük 6-an rendelkeznek tudományos minősítéssel. Rajtuk kívül megbízott óraadók látják el az oktatási feladatokat. A Neveléstudományi Tanszéken 12 főállású oktató vesz részt a képzésben, közülük 9-

1. ábra. Minősített oktatók száma a Debreceni Egyetemen (2002)

2. ábra. Hallgatói létszám a BTK és a TTK nappali tagozatán (2000–2002)

en minősítettek. Rajtuk kívül 9, szerződés-sel felkért külső előadó működik közre a tanárképzésben. Az oktatók óraszámát a tanárképzési elfoglaltságok mellett szakterületi (pszichológia szak, pedagógia szak) és a Ph.D képzés órái teszik ki.

Az egyetem oktatómunkájának ma is meghatározó részét jelenti a tanárképzés. A hallgatók mintegy 60 százaléka (több, mint 6000 fő) vesz részt a különböző tanárképzési programokban. A tanárszakosok aránya az egyes karokon eltérő, legnagyobb a Bölcsészettudományi és a Természettudományi Karokon. Az integrációban érintett hallgatói létszámok alakulását a 2. ábra mutatja.

A DE tanárképzése esetében a horizontális kínálatból és annak szakmai összetételéből következik, hogy a diplomák szintjén nem beszélhetünk egymással konkuráló képzésekről (dualitásról).

Szerkezetének sajátosságából adódóan a DE különösen alkalmasnak tűnik a követelmények, kapacitások és források koordinált rendjének képzésbeli megvalósítására. És képes lehet a kínálat bővítésére olyan szakterületek irányában, amelyeken tanárigény mutatkozik, és ahol a módszertani, gyakorlati képzés feltételei megtekinthetők. A törekvés nem idegen az egyetem helyi hagyományaitól, a koordinált rendszer a kilencvenes évek közepétől épült ki a KLTE intézményi keretei között.

A 111-es rendelet (6) követelményeinek meghonosítására és megvalósítására alkalmasnak bizonyult ez a modell. A választhatóság rugalmasságát megőrizve sikerült egységesíteni a helyi követelményeket a közös kollégiumok, gyakorlatok és a bizottsági vizsgák (komplex szigorlat, képesítő vizsga) esetében.

A tanári modul tantárgykínálata a pszichológiai és a neveléstudományi területen az öt érintett karon lényegében egységesnek tekinthető. Az egységesség érvényes a tanárképzési kreditek elosztására is.

Az integrált működés felé tett lépésekként értékelhetjük a tanárképzés rendjére vonatkozó egyeztetett szabályzatok megfogalmazását és érvényesítését, jelenleg alapvetően a BTK és TTK képzési rendjében. (7)

A képzési rend említett fokú egységesítése tette lehetővé a közös tárgyak, vizsgák

teljesítésében a karok közti – korábbinál szélesebb körű – kooperációt és a hallgatók számára a képzés bizonyos fokú átjárhatóságát. A horizontális tanárképzési kínálat integrálásában jelentős további tartalékok rejlenek még.

Az adott keretek között megtartották szervezeti és szakmai önállóságukat a szakmódszertani kollégiumok. A közös követelmények ugyanakkor serkentően hatottak több bölcsész tanárképes szak tantárgy-pedagógiai programjának bővítésére, személyi feltételeinek fejlesztésére.

A tanárjelölt hallgatók képzésének záró szakaszát a három részből álló (az általános jellegű, az adott szakhoz tartozó tárgyak tanításával kapcsolatos és az összefüggő egyéni) tanítási-pedagógiai gyakorlat jelenti.

A gyakorlati képzés bevált partneri kapcsolatokon nyugszik. Alapját a gyakorló iskolák képezik, pályázatott és felkészített vezetőtanárokkal, illetve a szakmai, pedagógiai munkát segítő tanárképzési szaktanácsadókkal.

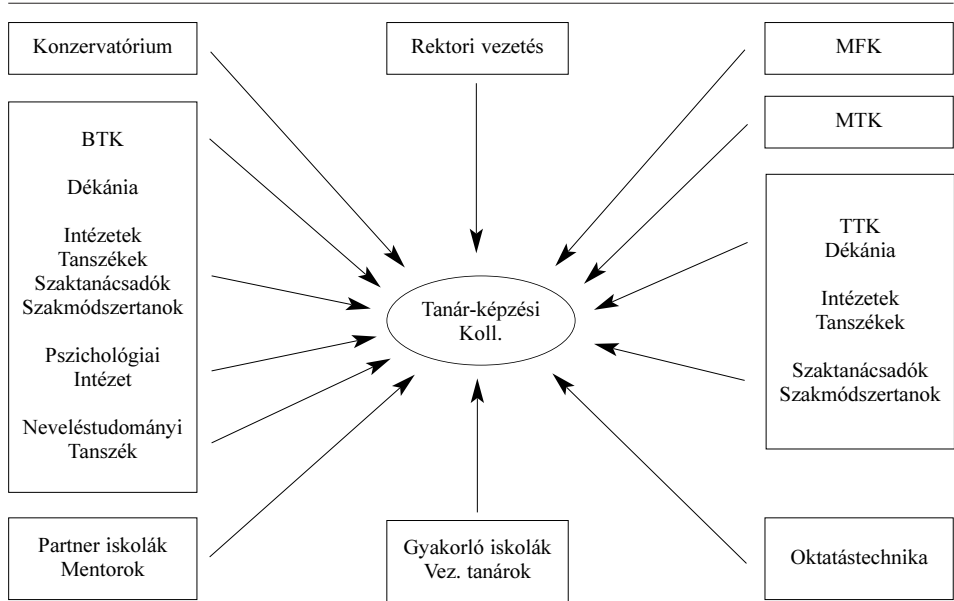
A Debreceni Egyetemen 3 gyakorlóiskola segíti a tanárképzést. Ezen kívül az egyetem 22 debreceni bázisiskolával áll kapcsolatban. Az alsóbb évek gyakorlatait 24 intézmény szolgálja, melyek között többféle iskolatípus megtalálható. A vidéki gyakorlatok az ország legkülönbözőbb iskoláiban folynak, főleg a régióban, de távolabbi településeken is.

A gyakorlóiskolákban 84, a bázisiskolákban 68 vezetőtanár segíti a tanárképzés munkáját.

A tanárképzésben 24 szaktanácsadó vesz részt, akik közül 13-an minősített oktatók. 16 szaktanácsadó áll az egyetemmel határozott idejű közalkalmazotti jogviszonyban. A szaktanácsadók közül 21-en az egyetem oktatói.

A Debreceni Egyetem tanárképzésében 26 szakmódszertan-oktató vesz részt, akik közül öten rendelkeznek tudományos fokozattal, közel kétharmaduk határozott idejű közalkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatott az egyetem valamelyik tanszékén vagy gyakorló iskolájában. (8)

A modell sajátossága a tanárképzés intézményi szintű koordinációja, amely a képzés feltételeire, a képzésben érintett

3. ábra. A Debreceni Egyetem intézményi modellje

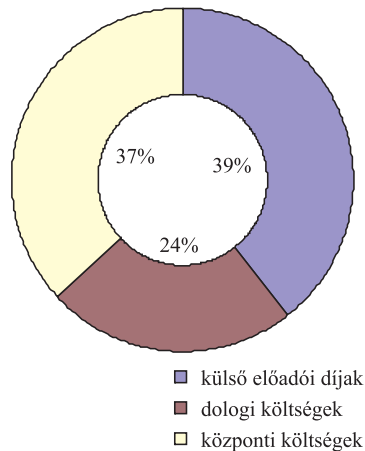
egységek képviselőit, konzultatív szabályozásra vonatkozik mindenekelőtt. Ezt a feladatot az egyetemünkön 1994 óta hivatalosan működő Tanárképzési Kollégium látja el. (9) A TK nem tanszéki, intézeti vagy egyéb oktatási státusú egység, hanem a tanárképzés „logisztikai centrumát” jelenti.

A Kollégium döntéselőkészítő, szabályzatokat alkotó és frissítő feladatai mellett megtárgyalja a szaktanácsadói és a vezetőtanári pályázatokat és a szaktanácsadói beszámolókat, állást foglal hallgatói kérvények ügyében. A tanárképzési csoport és a tanárképzési ügyekért felelős igazgatóhelyettesek segítségével szervezi és koordinálja a hallgatók gyakorlatait és szervezi a képesítő vizsgát. (5. ábra)

További sajátossága a debreceni modellnek, hogy a pedagógusképzés és -továbbképzés ügyeit tanárképzési rektorhelyettes felügyeli.

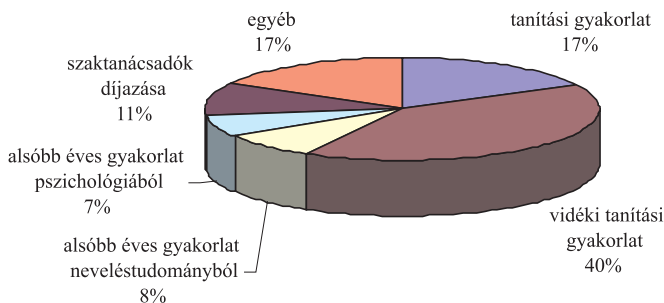
A Debreceni Egyetemen jelenleg a tanárképzés költségei beépülnek a karok, szakok normatívájába. A tanárképzés szakmai oldalának minimális finanszírozási igényeinek megállapítása után az egyetem vezetése ezt az összeget előre levonja a központi normatívából.

A tanárképzés finanszírozását tekintve az alábbi fő területek különíthetők el: – a szakmódszertanok, Pedagógia-Pszichológiai Tanszék, Neveléstudományi Tanszék, Oktatástechnikai Központ a tanárképzés céljaira felhasználható előadói díjainak fedezése;

4. ábra. A tanárképzés finanszírozása a Debreceni Egyetemen

– a szakmódszertanok, Pedagógia-Pszichológiai Tanszék, Neveléstudományi

5. ábra. Kifizetések a központi költségvetésből (2003)

Tanszék, Oktatástechnikai Központ a tanárképzés céljaira felhasználható dologi költségeinek fedezése;

– a tanárképzés központi költségei (4. ábra).

A tanárképzés központi költségei a tanítási gyakorlatok és az alsóbb éves gyakorlatok finanszírozására, a szaktanácsadók díjazására és egyéb költségek (kiadványok, konferenciák, továbbképzések, utazási költségek, belső megbízási díjak és egyéb felmerülő költségek) fedezésére terjednek ki. (5. ábra)

A tanárképzés céljaira felhasználható összegek az egységek 1997-ben a tanárképzés céljaira megnyitott munkaszámaira kerülnek a központi keretről.

A tanárképzés finanszírozása jelenleg nincs arányban a követelmények szerinti óraszámmal, de kredit-arányosnak sem nevezhető. A tanári mesterség tárgyai „olcsóbbak” a képzés számára a szakterületi képzés előadásainál és gyakorlatainál. Az 1996-ban rövid ideig funkcionáló EPED kapcsán elvégzett kalkulációk (10) azonban ma is alapul szolgálnak a tervezéshez és az intézményi költségelosztáshoz.

Az eddigieket összegezve – talán – megállapíthatjuk, hogy a horizontális szerveződés debreceni modellje a tanárképzés egyes aktuális kihívásaira sikeres választ tud adni.

Választ ad a közoktatás tanárigényeire azzal, hogy a közoktatás második fokozatának tanárigényeit széles körben képes ellátni. Ez a kapacitás a szakirányok körének szélesedésével tovább bővíthető.

A tanárképzés képesítési követelményei érvényesíthetők és érvényesülnek is ebben a

rendszerben. A tanárképzés személyi, tematikai, szabályzati és infrastrukturális feltételei kiépültek, erős terhelés mellett működnek. Alapvetően adottak az ötéves tanárképzés feltételei mind a szakterületi, mind a tanári mesterség egyéb kompetenciáinak fejlesztése szempontjából. A belépéstől a képesítő vizsgáig, sőt tovább is, a szakvizsgákig folytathatók a tanári tanulmányok.

A tanári modul lélektani és neveléstudományi háttere stabil intézményi, oktatói és kutatási bázissal rendelkezik. Ezen a téren az egyetemnek megvannak az adottságai arra, hogy a pedagógus szakmák egy, a jelenleginél szélesebb köre számára is képzést, beléptetést biztosítson. A pszichológia és a neveléstudomány MA diplomáig és doktori képzésig kiépült.

A rendszer a tanárképzési kooperációba bevonja a módszertani, alkalmazott szaktudományi képzést, anélkül, hogy a szervezeti hovatartozást, szakmaközi kapcsolatot sértené. Az interdiszciplináris – „NAT-nyelven” – műveltségterületi tanárképzésre szerveződött képzés a TTK-n már hagyományokkal rendelkezik, de bölcsész és karközi kooperációkra is vannak példák.

A gyakorlati képzés bevált partneri kapcsolatokon nyugszik. Alapját a gyakorló iskolák képezik: általános iskola és gimnázium 4, illetve 6 osztályos programmal. A partneriskolák között debreceni és a régió belüli gimnáziumok és különböző profilú szakközépiskolák szerepelnek. Pályázott és felkészített vezetőtanárokkal, mentorokkal folyik a képzés.

A tanárképzés képesítési követelményei körébe tartozó tevékenységek koordinációja és felügyeleti rendje kialakult. A rendszer

egészenek közös ügyei a karok és a képzésben együttműködő iskolák, intézmények közti egyeztetésekben született megállapodásokban, szabályzatokban rögzítettek.

A jelenleg működő modellről természetesen nem mondhatjuk el, hogy minden várható kihívásra jó előre képes megoldást kínálni. Néhány kérdésre nem tudunk megnyugtató választ fogalmazni.

Ha a közoktatás alapvető igényét úgy fogalmazzuk, hogy az aktuális feladatokra jól felkészült, szakmailag elkötelezett tanárookra van szüksége, akkor azt mondhatjuk, ezt nem minden tekintetben képes a képzés kielégíteni. A hallgatók szakválasztása, alkalmassági megítélése kívül esik a tanári modul kompetenciáján. Az értékelési és vizsgarendszer szelektív jellegű alkalmazása gyakran ütközik a szaktudományos képzés és a főleg a finanszírozási rendszer racionalitásaival. (11)

A tanárképzés képesítési követelményeinek közös elemei a jelenlegi tömegképzési helyzetben jórészt csupán alapozó szerepre alkalmasak, csak erre vállalkozhatnak.

A módszertani kurzusok a szaktudományi, szaktantárgyi struktúrához kötöttek, a gyorsan változó tantervi és programigényeknél kevésbé flexibilisek.

A gyakorlati képzés csak jó és előretökintő koordinációval képes reagálni az olyan szakok gyakorlatigényére, amelyek az állandó partneriskolák helyi tantervében nem szerepelnek.

Nincs kialakult válasz, koncepció a tanárképzés dualitásának regionális értelemben jelenlévő kérdésére.

Megoldatlan a pedagógusképzés vertikális rendjének kialakítása, erre nézve is regionális megoldás látszik reálisnak.

A rendszer bővülésével a koordinációs, logisztikai központ pozíciója erősítést igényel a jogosítványainak körét és kapacitását illetően.

Olyan, tágabb körben is érvényes gondok ezek, amelyek többnyire meghaladják a helyi találékonyág és cselekvés lehetőségeit. És egyben olyanok is, amelyek a formálódó kétciklusú rendszerben a „képzési terület” saját igényeinek és követelményeinek határozottabb érvényesítését feltételezik.

A különböző bizottsági állásfoglalásokban, gyakran ellentmondásosan ugyan, de lassanként körvonalazódik a pedagógusképzés és -továbbképzés összegyvetemi funkciója mentén szerveződő koordinációs feladatokra intézményesedett egység, központ szükségessége. Olyan központé, amely képes átlátni és koordinálni ennek a sokrétű és sokszereplő képzési területnek az érdekeit, ügyeit. A DE erre irányuló, továbbépíthető „modellje” – úgy véljük – az egyik lehetséges megoldást képviseli.

Jegyzet

(1) Az egyesüléskor közel 20 ezer hallgatója és 1410 oktatója lett az egyetemnek.

(2) Tíz kar szerepelt az alapítók között.

(3) Hat ilyen karról beszélhetünk.

(4) Erről ld. Brezsnýánszky László (2001): *Az egyetemi tanárképzés az egységes követelményrendszer és az integráció kettős szorításában. Interdiszciplináris pedagógia.* A Kiss Árpád emlékkonferencia előadásai, Debrecen, 1999. november. Szerk.: Kiss Endre. Debrecen. 143–150.

(5) A rövidítések feloldása: HPFK: Hajdúböszörményi Pedagógiai Főiskolai Kar; BTK: Bölcsészettudományi kar; TTK: Természettudományi Kar; DE Konzervatóriuma; MFK: Műszaki Főiskolai Kar; MTK: Mezőgazdaságtudományi Kar.

(6) A Kormány 111/1997. (VI. 27.) rendelete a tanári képesítés követelményeiről.

(7) *A képzés résztvevői számára készült kiadvány: Tájékoztató a Debreceni Egyetem tanárképzési rendjéről.* (2004) Debrecen. 124. A kiadvány a DE tanárképzésben érintett karainak mintatanterveit és szabályzatait tartalmazza.

(8) Az adatok a BTK és a TTK tanárképes szakjaira vonatkoznak.

(9) Erről részletesebben ld. Brezsnýánszky László (1995): A tanárképzés intézményi koordinációja – a Tanárképzési Kollégium. *Magyar Felsőoktatás*, 5–6. 27–31.

(10) Sümeginé Töröcsik Tünde (2001): *Finanszírozás és költségszámítások a tanárképzésben. Interdiszciplináris pedagógia.* A Kiss Árpád emlékkonferencia előadásai, Debrecen, 1999. november. Szerk.: Kiss Endre. Debrecen. 151–164.

(11) A fejkvóta, tömegképzés, finanszírozás felsőoktatási és tanárképzési kérdéseiről ld. Polónyi István (2002): A normatív finanszírozás bevezetésének problémátörténete a hazai felsőoktatásban. Intézményi kutatások a felsőoktatásban. *Acta Paedagogica Debrecina*, CI. Szerk.: Bojda Beáta. Debrecen. 45–108.

Brezsnýánszky László – Holik Ildikó